

Vyskupų konferencijos 1983 m. Kanonų teisės kodekse (III): normatyvinė galia

Šiame straipsnyje toliau tęsiama tema apie vyskupų konferencijas. Ši institucija mūsų krašto žmogui, aišku, daugiausia dvasininkams ir vienuoliams, yra pasiekiamą ir suprantama per įvairaus pobūdžio nutarimus, dekretus, laiškus, paraginimus ir t. t. Niekam nekyla klausimų dėl pastarųjų turinio, pobūdžio, kompetencijos. Kad visa tai, ką šiandien turime, yra ne vienerių metų diskusijos, dar nepasibaigusios, rezultatas, žinoma ne visiems. Straipsnio tikslas – pažvelgti į šių institucijų kilmę ir prigimtį, trumpai tariant, į normatyvinės galios prigimtį, apibrėžti jos kompleksiskumą ir raidą.

The article further develops the topic about Episcopal conferences. This institution is familiar to the people of our country, especially to the clergy, monks and nuns, as expressed in different decisions, decrees, letters, exhortations, etc. Nobody usually questions their contents, form and competence. Everything we have today is the result of a long-time discussion, not yet finished, and that is known not to many people. The aim of this work is to reveal the origin and nature of these institutions, so to say, the nature of normative power, its complexity and evolution.

Ivadas

Tarp Susirinkimo „specialiųjų normų“¹, skirtų vyskupų konferencijoms, svarbu pažymėti pastarosioms suteiktą *normatyvinę galią*.

Ši nauja ypatybė, suformuluota per paskutinį Bažnyčios Susirinkimą, verta dėmesio, kadangi įvedus ją prasidėjo naujas konferencijų gyvavimo etapas. Tokios galios suteikimas tuo metu buvo naujovė Bažnyčios teisėtvarkos sistemoje. Bėgant laikui, ypač šiandien, ribos kartais net peržengiamos ir normatyvinė galia tampa tarptautinės teisės objektu.

Kita vertus, būtina prisiminti, kad šios svarbios normos įvedimas vyskupų konferencijose buvo priimtas prieštarai. Gilinantis į normatyvinės galios istoriją galima matyti, kad tai buvo sritis, kėlusį daugiausia ginčų tiek rengiant dekretą *Christus Dominus*, tiek baigiamojo jo teksto ruošimo etapu; ne išimtis – ir dabartinio Kanonų teisės kodekso atitinkamų kanonų rengimas.

Ši priešara – iš vienos pusės, pozityvus normatyvinės galios suteikimo vyskupų konferencijoms palaikymas, iš kitos pusės, oponavimas jai – kyla kiekvieną kartą, kai tik imama gilintis į šią normą. *Vexata quaestio* gerai paaiškina arba bent padeda suprasti J. I. Arrieta. Jis teigia: „Nuo pat Vatikano II Susirinkimo pradžios, vyskupų konferencijos, greta to, kad būtų nagrinėjama, kas yra jos pačios, vėlesniuose dekreto *Christus Dominus* projektuose,

buvo traktuojamos kaip institucijos, padedančios įgyvendinti tam tikrus su pastoracine vyskupų pasiuntinyse susijusius poreikius; tai buvo viena iš pagrindinių Susirinkime nagrinėtų temų.⁴²

Klausimas apie vyskupų konferencijų „normatyvinę galią“ netiesiogiai susijęs su teologiniu šio klausimo aspektu. Kol pastarasis nebus išspręstas, tol pateisinama nuomonių įvairovė. Nuo doktrinos vienalytiškumo priklauso daugelis institucijų rekvizitų ir šių institucijų reikšmė bažnytinėje teisėtvarkos sistemoje. Lieka tikėtis, kad doktrinos diskusijos, t. y. episkopato kolegialumas, padės rasti pusiausvyrą tarp teisės ir sakramentinės realybės.

1.1. Normatyvinė galia: istorinė raida pagrindiniuose Bažnyčios dokumentuose

1.1.1. Vatikano II Susirinkimas: nuo parengiamųjų darbų iki baigiamųjų tekstų

Susirinkimo tekstas, formaliai suteikęs vyskupų konferencijoms normatyvinę galią, skelbiamas dekreto *Christus Dominus* 38 skirsnyje:

Teisėti vyskupų konferencijos nutarimai, priimti bent dviejų trečdalių sprendžiamąjį balsą turinčių vyskupų ir pripažinti Apaštalo Sosto, juridiskai galios, tačiau vien atvejais, nustatytais bendrosios teisės arba Apaštalo Sosto specialaus potvarkio, duoto jo iniciatyva arba pačiai konferencijai prašant.³

Tai buvo esminis pokytis vyskupų konferencijų istorijoje, reiškiantis, kad vyskupų konferencijos tampa ne tiek „valdymo priemone“ vyskupams arba „pagalbine“ institucija, bet tiesiog „valdymo struktūra“. Tam tikrai Susirinkimo Tėvų daliai buvo sunku priimti šį naują iššūkį⁴. Susitelkiant tik ties vyskupų konferencijų istoriniu aspektu ir todėl suvokiant jas vien kaip priemonę bendriems vyskupų pastoraciniams poreikiams įgyvendinti, neatrodo keista, kad ir ateityje vyskupų konferencijas buvo bandoma traktuoti šiuo požiūriu. Įvesti pakeitimai leido suprasti, kad kyla su pačia konferencijų prigimtimi susiję klausimai⁵.

Vyskupų konferencijoms normatyvinę galią pirmiausia suteikė ne prieš tai cituotas Susirinkimo tekstas. Ankstesnė buvo konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*⁶. Šios konstitucijos tekstas (Nr. 22 § 2) skelbia:

Įstatymo suteiktąją galią liturgijos reikalų tvarkymas, laikantis nustatytų ribų, taip pat priklauso įvairių rūšių kompetentingiems, teisėtai sudarytiems teritoriniams vyskupų susirinkimams.⁷

Tai buvo pirmoji nuoroda į vyskupų konferencijų sprendžiamąją galią, kai tai dar nebuvo studijų objektas. Intensyviausios diskusijos vyko baigiant *Christus Dominus* 37–38 skirsnius.

Idėja suteikti vyskupų konferencijoms šią galią būtų priimta ne taip dramatiškai, jei pagrindinė premisa ir pagrindinis tikslas (iš esmės susijęs su prigimtimi) būtų skyręsi. Lėmė tai, kad viskas buvo skirta vieninteliui tikslui – diecezinio vyskupo *missio canonica* ir praktiniams pastoraciniams šio kanoninio siuntimo tikslams. Pats diecezinis vyskupas

aptariamas daugiau kaip individualus asmuo savo vyskupijoje nei kolegialumo su kitais tos pačios tautos ar regiono vyskupais aspektu⁸. Šią situaciją ir visą normatyvinės galios suteikimo vyskupų konferencijoms istoriją labai taikliai atspindi J. I. Arrietos teiginys:

Būtina pabrėžti, kad Vatikano II Susirinkimui vyskupų konferencijoms suteikiant institucinį pobūdį, turėtas omeny jų santykis su asmenine pastoracine pasiuntinyste, kuri turi būti vykdoma konkrečiose patikėtose vyskupijose. T. y. vyskupų konferencijos traktuotos konkrečių pastoracinių užduočių požiūriu. Šios užduotys pirmiausia reiškia vyskupijos valdymo pareigybę, kitaip tariant, individualią *missio canonica*. Dekreto *Christus Dominus* 37 ir 38 skirsnių redakcinė analizė atskleidžia praktinius motyvus, skatinusius Susirinkimą svarstyti šią teisinę normą.⁹

Ruošiant 1961 m. pirmąją su vyskupų konferencijomis susijusią schemą, ilgai diskutuota apie galimą priimamų sprendimų vertę. Vyravo požiūris, kad sprendimas turėtų įpareigoti tik moraliai. Norint priimti teisinę galią turinčius sprendimus, reiktų Šventojo Sosto leidimo. Tąkart buvo rastas kompromisas tarp tų, kurie vyskupų konferencijų sprendimams nenorėjo suteikti jokios vertės, ir tų, kurie tokią vertę (teisinę) norėjo suteikti kiekvienam atvejui.

1962 m. schema panaikino pačią galimybę priimti sprendimus, moraliai įpareigojančius diecezinius vyskopus; reikalauta tik „reikiamos pagarbos vienybės naudai“. Šventasis Sostas galėjo suteikti vyskupų konferencijų sprendimams teisinę galią, priešingu atveju vyskupai nebūtų buvę įpareigoti jų laikytis. Abu siūlymai Susirinkime taip ir nebuvo svarstyti, tad atspindi tik tuo metu vyravusią nuomonę.

Pavyzdžiui, 1963 m., priešingai nei anksčiau, stengiasi nustatyti konkrečius ir aiškius atvejus, kurie priklausytų vyskupų konferencijų normatyvinei sričiai. Tai buvo svarbus pokytis, lyginant su praeitimi. Kai kurie atvejai po diskusijų buvo pašalinti, kad būtų patenkintas kiekvienas pasiūlymas. Be to, numatytas dalyvaujančiųjų dviejų trečdalių balsavimas ir Šventojo Sosto *recognitio*.

1964 m. schemas formuluotė beveik atitinka *Christus Dominus* tekstą: vyskupų konferencijos turi teisę išleisti juridiskai įpareigojančius sprendimus, jei „tai numato bendroji teisė arba specialiu Šventojo Sosto potvarkiu, duotu jo iniciatyva arba pačioms vyskupų konferencijoms prašant“, ir tie sprendimai „priimti dviejų trečdalių sprendžiamąjį balsą turinčių narių“¹⁰.

Schemų, kurias lydėdavo diskusijos apie priimamų sprendimų juridinę vertę, istorija atskleidžia, kad visada buvo siekiama išsaugoti diecezinių vyskupų ir jo su pareigybe susijusią galią, nes instituto normatyvinė galia tiesiogiai susijusi su normatyvinės galios prigimtimi. Reikia pripažinti, kad vertinant vyskupų konferencijų požiūriu doktrinos aspektas nebuvo gerai apibrėžtas ir galiausiai visai apleistas, apibūdintas tik istorinis ir pastoracinis jų pagrindas¹¹. Tai atspindi ir dekreto *Christus Dominus* tekstas: „Ypač mūsų laikais vyskupai neretai gali tinkamai bei vaisingai atlikti savo uždavinius tik vis glaudžiau ir darniau bendradarbiaudami su kitais vyskupais“ (CD 37). Vyskupų konferencija, turinti juridinę saistymo galią, šiai idėjai prieštarujančių nuomone, „galėtų būti vyskupų laisvę stabdančiu ir ribojančiu organu“, „papiktinimu ir Bažnyčios sąrangos žlugdymu“, „nauja centralizacija vietoj romėniškosios decentralizacijos“, kaip priešingybė „reziduojančio episkopato monarchinei prigimčiai“, o kartais netgi kaip prieštaravimas popiežiškosios

prerogatyvoms ir t. t. Tam, kad būtų išsaugota diecezinių vyskupų laisvė, siūlyta priimti sprendimus tik jei už juos balsuoja du trečdaliai sprendžiamąjį balsą turinčių vyskupų konferencijos narių¹².

Tokiomis Susirinkimo aplinkybėmis ir sąlygomis dekretu *Christus Dominus* (CD 38) buvo galutinai suteikta normatyvinė galia, nors ir apribojant išleidžiamų ir juridiskai įpareigojančių sprendimų sritis. Konferencijoms vis dėlto palikta galimybė atskirais atvejais išplėsti šią deleguotą valdžią¹³.

1.1.2. Dabartinis Kanonų teisės kodeksas

Dviejų kanonų teisės kodeksų lyginamoji analizė labai priklauso nuo to, kokių aspektu jie bus vertinami¹⁴. Dabartinis Kodeksas visų pirma atspindi tai, kas buvo nustatyta Vatikano II Susirinkimo. Iš tiesų Vatikano II Susirinkimo nutarimai yra jo kanonų šaltiniai. 1967 m. Vyskupų Sinodas pirmasis nustatė Kodekso peržiūros principus ir pabrėžė būtinumą pritaikyti jį „Susirinkimo mentalitetui“ ir „naujiems Dievo tautos poreikiams“. *Relatio* skaitome: „Kalbama apie Kanonų teisės kodekso peržiūrą po Vatikano II Susirinkimo, kuriame Bažnyčia svarstė ir suplanavo savo vidinio atnaujinimo darbą. Kanonų teisės kodekso peržiūra yra tarsi šio darbo pabaiga“¹⁵. Siekta tiksliau išreikšti Vatikano II Susirinkimo mokymą ir perteikti jį teisiniais terminais¹⁶. Remiantis šiais kriterijais peržiūrėtos ir vyskupų konferencijos.

Daug pastangų pareikalavo 455 kanono redakcija. Pirmajame jo paragrafe nustatoma:

Episcoporum conferentia decreta generalia ferre tantummodo potest in causis, in quibus ius universale id praescripserit aut peculiare Apostolicae Sedis mandatum sive motu proprio sive ad petitionem ipsius conferentiae id statuerit.

Tai nuostata, iš esmės patvirtinusi vyskupų konferencijų normatyvinę galią. Dar daugiau – siekta, kaip ir kitais Kodekse numatytais atvejais, kuo tiksliau apibrėžti tokios galios ribas (po tam tikro bandomojo laikotarpio ir doktrininų diskusijų); Susirinkimo laikais tai buvo paliekama aukščiausiam autoritetui¹⁷. Ir ruošiant dekretu *Christus Dominus* 38 skirsnį, ir redaguojant 477 kanoną netrūko skirtingų nuomonių. Taip pat yra aišku, kad tiek dekrete, tiek 447 kanone išreikšta formuluote nusakoma pareiga priskirti atitinkamas kompetencijas, kad vyskupų konferencijos galėtų vykdyti normatyvinę galią.

Reikia pabrėžti, kad kanoninio teksto parengiamuoju periodu ne visi pateikti pasiūlymai buvo priimti ir į jį įtraukti; nuo pat pirmųjų naujojo Kodekso parengiamųjų žingsnių ryškėjo tendencija sumažinti galią. Tai lėmė ir paties episkopato, ir pačios komisijos prieštaravimai.

Vieni pasisakė už tai, kad būtų pabrėžta instituto vertė ir vaidmuo, todėl reikėtų išplėsti jo galias ir funkcijas; kiti ne tik atmesdavo mintį, kad reikėtų eiti toliau nei nustatyta Vatikano II Susirinkimo, bet ir siekdavo sumažinti arba detaliau apibrėžti kai kurių Susirinkimo sprendimų atnaujinantį pobūdį. Treti palaikė bendros kompetencijos idėją, panašią į dalinių susirinkimų kompetenciją: bijota, kad vyskupai paliks savo vyskupijas ir paklus kažkokios anoniminės struktūros sprendimams.

Kodekso peržiūros komisija gerokai apribojo vyskupų konferencijų juridinę kompetenciją. Pirmiausia dėl to, kad didelį spaudimą darė vyskupai, kuriems buvo išsiųstos

parengiamosios schemos galimiems pasiūlymams ir peržiūrai. To, kas buvo numatyta 1972–1976 m., neliko 1980 m. schemeje. Minėtas klausimas buvo susijęs ne vien su kompetencijos apimtimi, bet ir su paties instituto prigimtimi. Atsisakyta steigti tam tikras pareigybes ir komisijas, kurios prižiūrėtų atskirų dalinių Bažnyčių ir diecezinių vyskupų veiklą. Panaikintos plačios galios tokiems tikslams (kurie buvo rezervuoti jau ne Šventajam Sostui, bet dieceziniams vyskupams) pasiekti¹⁸.

Kan. 455 § 1 labai tiksliai išreiškia Susirinkimo nuostatą ir išvardija tris atvejus, kada konferencijos gali išleisti bendruosius dekretus¹⁹. Griežtas galių nustatymas buvo vienintelis būdas apsaugoti diecezinių vyskupų autonomiją, kuri būtų buvusi pažeista, jei būtų priešingai, t. y. suteiktam bendrojo pobūdžio kompetenciją²⁰. Šiandien dieceziniai vyskupai ir vyskupijos yra ribojami griežtų sąlygų, išreikštų kan. 455 § 2.

Tikrą pasiekimą tų, kurie nepritarė konferencijoms suteikti dideles normatyvines galias, atspindi kan. 455 § 4:

In casibus in quibus nec ius universale nec peculiare Apostolicae Sedis mandatum potestatem, de qua in § 1, Episcoporum conferentiae concessit, singuli Episcopi dioecesanii competentia integra manet, nec conferentia eiusve praeses nomine omnium Episcoporum agere valet, nisi omnes et singuli Episcopi consensum dederint.

Regis, palaikyta nuomonė tų, kurie norėjo apginti diecezinių vyskupų galias. Šalia aiškiai išvardytų atvejų bet koks kitas konferencijų sprendimas turėtų saistomąją galią tik tada, jei bus vienbalsiai priimtas. Jei svarstant klausimus, nepriklausančius vyskupų konferencijų kompetencijai, nebūtų prietas vienbalsis sprendimas, nei konferencija, nei jos pirmininkas negalėtų veikti visų vyskupų narių vardu. Ar diecezijų ir diecezinių vyskupų autonomija iš tiesų būtų išsaugota? Yra abejojančių pastarojo paragrafo veiksmingumu²¹.

Kyla dvejojama abejonė: viena vertus, priėmus vienbalsį sprendimą būtų galima suteikti galimybę konferencijoms išleisti juridiskai įpareigojančius sprendimus tose srityse, kurios neįtrauktos į dabartinį Kodeksą²²; kita vertus, nėra suprantama, kaip turi elgtis vyskupai tuo atveju, kai pagal kan. 455 § 4 nėra bendro sprendimo. Remiantis vyskupų pastoracinės tarnybos vadovu *Ecclesiae imago*, jei sprendimai nepriimami vienbalsiai, vyskupai turi moralinę pareigą laikytis daugumos išreikštos nuomonės: „Kai konferencijos sprendimai ir normos neturi juridinės saistymo galios, vyskupas paprastai priima savo normas, atsižvelgdamas į vienybę ir artimo meilę tarp konfratūrų, nebent to neleistų daryti svarbios priežastys, dėl kurių jis pats yra teisėjas Viešpaties akyse. Tokius sprendimus ir normas vyskupas skelbia vyskupijoje asmeniškai ir savo autoritetu, kadangi tokiais atvejais konferencija negali apriboti vyskupams Kristaus asmeniškai suteiktos galios.“²³

Be to, kas pasakyta apie diecezinių vyskupų autonomijos apsaugą ir priimtų normatyvinių aktų saistomąjį pobūdį, dabartiniame Kodekse labai atsargiai, neprieštaraujant Susirinkimo mokymui, patvirtinama iš naujo, kad vyskupų konferencijos naudojasi sava, nors ne bendraja ir gana ribota, įstatymų leidžiamąja galia²⁴. Turėdamos galią išleisti įpareigojančias normas, konferencijos įgyja kompetenciją ir jas įgyvendinti²⁵.

Normatyvinė galia negali būti deleguota jokiai vyskupų komisijai, įsteigta pačios konferencijos, bet turi būti vien tik pastarosios vykdoma²⁶.

1.2. Normatyvinės galios prigimtis. M. P. *Apostolos Suos*

Konferencijų galią apibrėžia ne tik dekretas *Christus Dominus* ar Kanonų teisės kodeksas; juos papildo *Motu Proprio* (toliau – M. P.) *Apostolos Suos*²⁷. *Christus Dominus* 38, 4 ir dabartinio Kanonų teisės kodekso kan. 445 formuluotės (t. y. tekstai, skirti išimtinai konferencijų normatyvinei galiai) aiškiai pabrėžia galios prigimties ir instituto prigimties tiesioginį ryšį²⁸. Taigi *Apostolos Suos*, Magisteriumo lygmeniu oficialiai nagrinėjantis konferencijų teologinį pagrindą, yra nepakeičiamas šaltinis analizuojant galios prigimties ir instituto prigimties ryšį, ypač padeda išryškinti konferencijų normatyvinės galios prigimtį, kuri ir šiandien kelia daug diskusijų.

Su šio instituto galių prigimtimi susijusiems klausimams daug dėmesio buvo skirta jau ruošiantis Susirinkimui, nes vyskupų konferencijoms galios daugiausia buvo suteikiamos „tuo metu esant neaiškiam kolegialumo aspektui ir didelei tautinio episkopato vienybei“²⁹.

Susirinkimo laikais netgi svarstyta, kad konferencijų galia galėtų kilti arba iš nuosavos kiekvieno vyskupo galios, arba iš deleguotos aukščiausios valdžios. Tai buvo grindžiama tvirtinimu, kad konferencijose „kažkokiu būdu“ reiškiasi vyskupų kolegialumas, žinoma, suprantamas plačiaja prasme (priešingu atveju nebesiskirtų vyskupų kolegijos ir vietinių vyskupų konferencijos). Savo ruožtu Susirinkimo Tėvai siekė rasti aukso vidurį tarp dviejų mąstymo srovių, t. y. tų, kurie kolegialumą laikė konferencijų teologiniu pagrindu, ir tai neigusių (tam tikra abejonė grindžiama tuo, kad dekrete vartojama sąvoka „bendromis jėgomis“, o ne „kolegialiai“). Nenuostabu, kad toks netikrumas paskatino skirtingų nuomonių atsiradimą: vienų manymu, normatyvinė galia kyla patvirtinus statutus, kitų įsitikinimu – iš visuotinės vyskupų pasiuntinystės, nulemtos aukščiausio autoriteto³⁰.

K. Rahneris siūlė konferencijas traktuoti kaip visiškai autonomiškas tarpines institucijas tarp atskirų vyskupijų ir aukščiausio autoriteto. Jo teigimu, vyskupų konferencijos neturėtų priklausyti ir nuo Šventojo Sosto. Tokiu atveju vyskupų konferencijų sprendimai įgytų teisinę galią savaime, be jokio Apaštalų Sosto *recognitio* ar *confirmatio*³¹.

Vėliau daug kad pasisakė už konferencijas, kaip tarpines autonomines institucijas. Kitų manymu, galia galėjo kilti tik iš aukščiausio Bažnyčios autoriteto arba sujungus galias tų, kurie sudarė šią instituciją. Vieni teigė, kad tokia galia yra nuosava, kiti – kad kyla iš Romos popiežiaus³².

Visi pasiūlymai apie konferencijų normatyvinės galios prigimtį buvo susiję su doktrina apie šį institutą³³.

Apostolos Suos neprieštarauja Vatikano II Susirinkimo mokymui apie diecezinių vyskupų valdžią ir jų vaidmenį vyskupijose išrenkant diecezinį vyskupą, kurį buvo siekiama pristatyti pasirengiamuoju Vatikano II Susirinkimo periodu. „Vyskupų konferencijos valdžia ir jos veiklos sfera glaudžiai susijusi su diecezinio vyskupo ar teisiškai jiems lygių prelatų veikla.“³⁴

Pastarasis teiginys patvirtina ir dar kartą pakartoja Susirinkimo ir kanoninio teksto principus, kad vyskupai „kaip Bažnyčios ganytojai Dievo paskyrimu yra apaštalų įpėdi-

niai“, valdo „autoritetu ir šventąja valdžia“ ir toji asmeniškai vykdoma valdžia yra „būdinga, paprasta ir tiesioginė [*propria, ordinaria et immediata*]“³⁵. Tai teisinės kategorijos, kuriomis išreiškiama kiekvienam vyskupui priklausanti *missio canonica* su tiesiogine nuoroda į jų asmeninę pareigybę. Iki apaštališkojo laiško, apibrėžusio vyskupų konferencijas, pasirodymo pastarosios buvo suvokiamos kaip subsidiarinė priemonė vyskupų misijai atlikti; pirma pristatytos įvairios nuomonės apie vyskupų konferencijų normatyvinės galios prigimtį.

Apaštališkajame laiške neatsisakoma nieko, kas susiję su šio instituto esme ir prasme, bet keičiamos kelios prielaidos, pagal kurias turėtų būti interpretuojama ir taikoma normatyvinė galia.

Visų pirma apaštališkajame laiške visuotinės Bažnyčios ir dalinės Bažnyčios santykis yra kaip atskaitos taškas gilinantis į vyskupų konferencijų teologinę prigimtį³⁶. Vėliau bus aptartas vyskupystės sakramentinis aspektas, padėsiantis suteikti paieškoms teisingą kryptį. Nėra jokių abejonų, kad dėl vyskupiškosios konsekracijos kiekvieno pavienio vyskupo santykis su vyskupų kolegija visada bus kitoks nei vyskupų ir jų įsteigtų institucijų santykis. Vyskupiškoji konsekracija sukuria ypatingą vyskupų ir Petro įpėdinio ryšį (kan. 136 pabrėžia kitą svarbų aspektą, t. y. hierarchinę vienybę su galva ir kolegijos nariais), pratęsdama vienintelę ir nedalomą, Viešpaties suburtą apaštalų kolegiją. Dėl savo ontologinės prigimties apaštalų kolegija yra viena, nedaloma ir universali kaip visuotinė Bažnyčia. Apaštalų kolegija yra visuotinė ir svarbesnė už vyskupiškąją konsekraciją, nors tik dėl pastarosios tampama tokios kolegijos nariu. Tai išskirtinis vyskupiškosios konsekracijos ir jos kolegialumo, būdingo tik vyskupų kolegijai, padarinys (*effectus*). Atsižvelgiant į nedalomumą ir visuotinumą, kolegialumas žymi visą apaštalų kolegijos veiklą visoje Bažnyčioje. Kolegiali veikla apibrėžia ir asmeninę vyskupo veiklą vyskupijoje (tai nuosava, ordinarinė ir tiesioginė galia), ir jo veiklą bet kokiuose susibūrimuose (*Apostolos Suos*, 1–4, 8–12). Vyskupų kolegijai būdinga išskirtinė bendrystė (*communio*) peržengia jos ribas.

Vertinant visuotinės ir dalinės Bažnyčios santykį sakramentiniu požiūriu (paliekant nuošaly vyskupo ir vyskupų kolegijos santykį) išryškėja, kad vyskupiškoji konsekracija išeina už moralinio aspekto, kuris suburia visą episkopatą kartu su popiežiumi, ribų. Dėl sakramento (vyskupiškosios konsekracijos) kolegialios prigimties ir pastarojo sakramentinio pobūdžio bendrystės ryšys (kolegialumas) vienija vyskopus ne tik susirinkimuose. Kitais žodžiais tariant, iš vyskupiškosios konsekracijos kilęs nuolatinis kolegialumas reikalauja vyskupų solidarumo ir asmeninėje, ir bendroje veikloje, t. y. vyskupai turi atsakyti už visą Bažnyčią. Anksčiau ieškota būdų ir priemonių, tinkamų įgyvendinti tokiai bendrystei (*Apostolos Suos*, 1–4), šiandien vyskupai, prisiimdami tarnystę įvairiose dalinėse Bažnyčiose³⁷, jausdamiesi priklausą „nedalomam kūniui“, turi suvokti, kad bet kokia veikla turi tarnauti Bažnyčios gėriui.

Šio solidarumo juridinis aspektas yra bendra atsakomybė: vyskupų konferencijos siekia vis geriau išreikšti šią kolegialią dvasią (*affectus collegialis*)³⁸.

Iš naujo „atrasta“ vyskupiškoji konsekracija ir jos pasekmių pakartotinis įvertinimas darė didelę įtaką vyskupų konferencijoms. Vienu metu vyskupiškoji konsekracija nebuvo argumentas galimai instituto normatyvinei galiai palaikyti: „Labai svarbu suprasti, kad nuolatinis kolegialumas, atsirandantis priėmus vyskupystę, teisinėje plotmėje paprastai

savaime nesuteikia galios abipusiai apriboti vyskupus ar teisiškai riboti tikinčiuosius. Greičiau tampa tam tikra šio nuolatinio ryšio išraiška – vyskupų abipusių teisių ir pareigų visuma, saugoma kanoninės teisėtvarkos sistemos, kuri pagrįsta priimto sakramento kolegialumu³⁹. Bendrystės ryšys turėtų padėti vyskupams reikšti ir savo nuomonę, ir tolerantiškiau priimti kitų nuomonę.

Iš vyskupiškosios konsekracijos kilęs bendrystės ryšys, dokumente atskleidžiamas per minėtą santykį, yra esminis veiksnys interpretuojant „paprastą, pilną ir tiesioginę“ vyskupų galią, t. y. su jų pareigybe susietą asmeninę misiją. Naujos dalinių Bažnyčių struktūros ne visada turi būti vertinamos kaip ribojančios tą galią⁴⁰.

Vėl iškyla vyskupų konferencijų normatyvinės galios prigimties klausimas. Visų pirma didžiausią reikšmę įgyja ne asmeninis, o kolektyvinis veiksnys, kuris savo ruožtu visiškai atsižvelgia į asmeninį. Kita vertus, valdymo instituciją kuria konferenciją sudarančių narių gautas sakramentas. „Nepaisant argumentų, dėl kurių konferencijoms buvo suteiktas institucijų statusas, iš tiesų pastarosios yra vyskupų susirinkimai arba susirinkimai vyskupų kolegijos narių, priėmusių tą patį sakramentą ir todėl tarpusavyje susijusių. Vyskupų kolegijos narius siejantis ypatingas solidarumo ryšys teisiškai įgalioja kiekvieną iš jų priimti atsakomybę už asmeninius ir kitų įsipareigojimus. Konferencijas sudaro vyskupų kolegijos nariai, todėl jos tampa valdymo institucijomis, kuriose ypač svarbūs bendrystės santykiai, pagrįsti vyskupų priimto sakramento kolegialiu pobūdžiu“⁴¹. Dokumente *Apostolos Suos* apie normatyvinės galios prigimtį teigiama:

Įpareigojantis poveikis, kuriuo pasižymi vyskupiškosios tarnybos veiksmai, bendrai vykdomi vyskupų konferencijose ir bendrystėje su Apaštalų Sostu, kyla iš to, jog Apaštalų Sostas įsteigė šias organizacijas ir joms patikėjo asmeninės Vyskupų Šventosios valdžios pagrindu tam tikras kompetencijos sritis.⁴²

Siekiant išsiaiškinti normatyvinės galios prigimtį pirmiausia būtina pabrėžti, kad ji turi yra grindžiama „šventos galios pagrindu“, t. y. jau ne pastoraciniu aspektu.

Kitas labai svarbus normatyvinės galios prigimties aspektas – Šventojo Sosto vaidmuo. Šventasis Sostas „suteikė šioms organizacijoms konkrečius įgaliojimus“.

Nors teigėme, kad grįžimas prie vyskupų konferencijų sakramentinės sampratos keičia griežtą „būdingos, paprastos ir tiesioginės“⁴³ galios (kuria vyskupai naudojami ir vykdo „Kristaus vardu“) interpretaciją, iš tiesų pastaroji lieka nepakitusi. Lieka nepakitusi, nes yra dieviškosios kilmės jiems patikėtose vyskupijose ir būtina vyskupams norint gerai atlikti pastoracinę tarnystę. Vis dėlto aukščiausios galios, ir tik jos, gali būti apribota:

Exceptis causis quae iure aut Summi Pontificis decreto supremae aut alii auctoritati ecclesiasticae reserventur (kan. 381 § 1)⁴⁴.

Apaštalų Sostas, kuris yra svarbiausias šios galios garantas ir stimulus (kan. 333 § 1), nenustato jokių nepagrįstų apribojimų – nebent „Bažnyčios ir tikinčiųjų naudai“. Tai „yra visuotinės ir vietinės Bažnyčios santykio rezultatas“ (*Apostolos Suos*, 19)⁴⁵.

Apibendrinant galima tvirtinti, kad vyskupų konferencijos pačios savaime neturi normatyvinės galios; ji kyla iš aukščiausio Bažnyčios autoriteto. „Konferencijas sudarantys pavieniai vyskupai turi didesnę galią nei pačios konferencijos. Reikia Šventojo Sosto steigiamojo akto, kad konferencija egzistuotų ir turėtų įgaliojimus.“⁴⁶

Dokumente *Apostolos Suos* pabrėžiama, kad vyskupų konferencijų galia nėra dalies Bažnyčios aukščiausios galios, priklausančios popiežiui ir vyskupų kolegijai, išraiška. Ji taip pat neatsiranda perleidus teises tai pačiai konferencijai priklausantiems vyskupams⁴⁷.

Net apibrėžus normatyvinės galios kilmės esminį elementą vis dėlto nėra paprasta jį charakterizuoti. Net ir šiandien nuomonės išsiskiria: yra teigiančių, kad vyskupų konferencijų normatyvinė galia yra ordinarinė ir tikra; kiti tvirtina, kad ji tik deleguota. Tuo metu vyravo dvi pagrindinės srovės:

1. Pasisakantys už tai, kad normatyvinė galia turėtų būti ordinarinio pobūdžio ir tikra, išvedė sąsają, kad instituto normatyvinė galia nėra dalinė aukščiausio autoriteto galia, bet ir kyla ne iš pavienių vyskupų. Įvestas terminas *tarpinės hierarchinės institucijos*⁴⁷. Dėl naujų Vatikano II Susirinkimo terminų (*communio ecclesiarum* ir doktrinos apie episkopato kolegialumą) šioms *tarpinėms hierarchinėms institucijoms* buvo priskirta ordinarinė ir tikra galia. „Norint objektyviai vertinti abu elementus, kurie lemia hierarchinę tarpinių instancijų esmės sampratą, reikia suvokti, kad formaliai jos steigiamos aukščiausio Bažnyčios autoriteto galia, bet pati galia, naudojama steigimo aktu, t. y. padalyta įvairiems organams, yra tikra vyskupiška galia“⁴⁸,

2. Kitų teigimu, vyskupų konferencijos naudojasi, jei ne visiškai, tai bent didžiąja dalimi, deleguota valdžia⁴⁹.

Vyskupų Kongregacijos 1987 m. paruoštas *Instrumentum laboris* nurodė: vyskupų konferencijų įstatymų leidžiamoji galia, kilusi iš aukščiausio Bažnyčios autoriteto potvarkių, yra ordinarinė visuotinės teisės numatytose srityse, o deleguota – tose srityse, kuriose ji suteikiama „specialiu pavedimu“⁵⁰.

J. I. Arrieta nepriklauso autoriams, teigiantiems konferencijų ordinarinę galią (bent jau ordinarinę vikarinę). Jis visų pirma pabrėžia, kad doktrina skirtingai vertina šį klausimą. Anot J. I. Arrietos, tiek dekreto *Christus Dominus* 8 skirsnio interpretavimas, tiek konferencijų praktika siekiant pavieniais atvejais papildyti šią galią, neleidžia kalbėti apie ordinarinę galią. Jis neigia netgi struktūrinę konferencijų ir popiežiaus pareigybės ryšio egzistavimą. Toks ryšys galėtų būti traktuojamas kaip vikarinis santykis.

J. I. Arrietos nuomone, konferencijų galia iš tiesų yra viena iš įprastinių teisių (kan. 132), turint minty deleguojamos galios normas⁵¹. Prof. G. Ghirlanda mano, kad *Apostolos Suos* tai nėra aiškiai apibrėžta. Jo teigimu, jei pirma cituotas tekstas (*Apostolos Suos*, 13) leidžia tvirtinti, kad vyskupų konferencijų aktų teisiniam galiojimui tiesioginę įtaką daro faktas, kad jos yra įsteigtos Šventojo Sosto ir turi tiksliai funkcijas, tada lieka pabrėžti tik viską lemiantį Apaštalo Sosto pobūdį. Pats faktas, kad dokumente aiškiai nekalbama apie ordinarinę galią, reiškia neigiamą atsakymą. *Apostolos Suos* teigiama:

Konferencijos pagal joms 381 kan. § 1 nustatytas kompetencijos ribas vykdytu deleguotą *a iure* galią, o pagal specialų Šventojo Sosto mandatą – deleguotą *ab homine* galią, t. y. Romos popiežiaus. Šį aiškinimą pagrindžia konferencijų patariamoji ir subsidiarinė prigimtis (CD 38; kan. 447; AS 6, 14, 15), kuri konferencijoms nesuteikia teisės priimti nutarimus, kurie vyskupams turėtų saistomąją galią.⁵²

Galios prigimties klausimas tebekelia daug diskusijų.

Išvados

Galima teigti, kad po Vatikano II Susirinkimo formaliai prasidėjo naujas vyskupų konferencijų etapas. Vienas iš pokyčių – vyskupų konferencijoms suteikta normatyvinė galia, kurios šios iki tol neturėjo. Pagrindinis šaltinis – dekretas *Christus Dominus* 38 skirsnis. Tai buvo Bažnyčios, visų struktūrinių jos lygmenų ir, be abejo, teisėtvarkos sistemos naujovė. Vyskupų konferencijoms suteikta normatyvinė teisė peržengė Bažnyčios ribas ir šiandien yra tarptautinės teisės objektas. Šios normos įvedimas kėlė daug ginčų ir priimant dekretą *Christus Dominus*, ir rengiant dabar galiojančio Kanonų teisės kodekso atitinkamus nuostatus.

Pagrindinė ir, ko gero, vienintelė priežastis ta, kad vyskupų konferencijos traktuotos kaip institucijos, padedančios įgyvendinti tam tikrus poreikius, susijusius su pastoracine vyskupų pasiuntinyse. Kitaip sakant, tai su konferencijų prigimtimi susiję klausimai. Įgijusios normatyvinės galios teisės tokios institucijos tampa ne vien „valdymo“, arba „pagalbine priemone, bet tiesiog „valdymo struktūra“.

Kol buvo parengtas galutinis *Christus Dominus* 38 skirsnio tekstas, svarstyta, kaip sumažinti, apriboti vyskupų konferencijų priimamų sprendimų vertę. Siekta paversti juos nebent moraliai įpareigojančiais.

Tokių sprendimo būdus lėmė siekis iškelti, drauge apsaugoti diecezinį vyskupą su jo *missio canonica* vyskupijos kontekste; bet kokia naujovė turėjo padėti dieceziniams vyskupams siekti pastoracinių tikslų. Dieziniis vyskupas buvo suvokiamas kaip asmenybė, kuriai pareigybė suteikia tam tikrą galią. Siekta visa tai išsaugoti, priešingu atveju būtų apribota vyskupų laisvė, o vertinant konferencijų požiūriu, jos taptų „nauja centralizacija“.

Tokia pat nuomonė vyravo ir rengiant dabartinio Kanonų teisės kodekso atitinkamus nuostatus. Šio kodekso kan. 455 § 4 gal net susiaurina vyskupų konferencijų normatyvinę galią. Kodeksas iš esmės lieka ištikimas Vatikano II Susirinkimo mokymui, o normatyvinės galios teisę suteikia ne kokioms nors komisijoms, o pačiai vyskupų konferencijai.

Tikėtasi, kad diskusijos baigsis parengus vyskupų konferencijų teologinę prigimtį apibrėžiančiančius oficialius dokumentus. M. P. *Apostolos Suos* yra pirmasis ir iki šiol vienintelis dokumentas, Magisteriumo lygmeniu nagrinėjantis minėtus klausimus. Šis dokumentas įnešė daugiau aiškumo, bet paliko galimybę diskutuoti apie vyskupų konferencijų teologinę prigimtį. *Apostolos Suos* neneigė Vatikano II Susirinkimo mokymo apie diezinių vyskupų valdžią ir jų vaidmenį vyskupijose, bet pakeitė keletą premisų, kuriomis remiantis vėliau interpretuota vyskupų konferencijų normatyvinė galia.

Vyskupiškoji konsekracija sukuria specialų vyskupų ir Petro įpėdinio ryšį, pratęsdama vienintelę ir nedalomą, Viešpaties suburtą apaštalų kolegiją. Dėl savo ontologinės prigimties apaštalų kolegija yra viena, nedaloma ir universali kaip visa Bažnyčia. Tai išskirtinis vyskupiškosios konsekracijos ir jos kolegialumo, būdingo tik vyskupų kolegijai, padarinys (*effectus*). Kolegialios veiklos nebus vyskupams veikiant pavieniui ar susibūrus į grupes, tačiau dėl vyskupiškosios konsekracijos, kuri paverčia juos vyskupų kolegijos nariais, kolegialumo dvasia (*affectus collegialis*) turi lydėti vyskopus ir pavienėje, ir kolektyvinėje veikloje, pavyzdžiui, susibūrus į vyskupų konferencijas. Vyskupiškosios konsekracijos samprata leidžia suprasti, kad į naujas Bažnyčios struktūras ne visada reikia žiūrėti su baime

ar vertinti jas kaip varžančias kažkieno laisvę. Vyskupiškoji konsekracija „skatina ir kuria“ vyskupų konferenciją; kolektyvinis veiksnys visiškai atsižvelgia į asmeninį veiksnį.

Kalbant apie normatyvinės galios prigimtį, reikia pasakyti, kad ji kyla iš Bažnyčios aukščiausio autoriteto, kuris suteikia juridinę, institucinę ir kitokią išraišką viskam, kas sudaro vyskupiškosios konsekracijos esmę. Šventasis Sostas suteikė vyskupų konferencijoms konkrečius įgaliojimus.

Deja, klausimas apie vyskupų konferencijų „normatyvinę galią“ netiesiogiai susijęs su teologiniu aspektu. Kol pastarasis nebus išspręstas, tol galima ir pateisinama nuomonių įvairovė. Net apibrėžus normatyvinės galios prigimties esminį elementą, pati galia dar nėra iki galo charakterizuota. Taigi lieka dar daug neišspręstų klausimų.

NUORODOS

- ¹ *Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas Motu proprio dėl teologinės ir teisinės Vyskupų konferencijų prigimties Apostolos Suos. 1998 05 21. Nr. 4 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/motu_proprio/apostolos_suos.html. 2008 08 03.*
- ² *Arrieta J. I. Conferenze episcopali e vincolo di comunione // Ius Ecclesiae. 1. 1989. P. 4 (vertimas mano – P. S.).* Kituose puslapiuose autorius atskleidžia tuo metu vyravusias dvi skirtingo mąstymo sroves. Viena vertus, siekis (nulemtas istorinės patirties) sukurti tokią vyskupų konferenciją, kuri būtų reikšminga pagalba valdant vietines Bažnyčias su atitinkamomis priemonėmis tokiam uždaviniui pasiekti; kita vertus, baimė, kad nebūtų pažeistos diecezinių vyskupų teisės, nes konferencijų steigimas susijęs su vyskupų kolegialumu, kuris dar nėra iki galo išnagrinėtas.
- ³ Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius. 2001. P. 38.*
- ⁴ Reikia priminti, kad rengiantis Vatikano II Susirinkimui buvo pasiūlymų, raginusių ateityje neapriboti kiekvieno vyskupo valdžios jo vyskupijoje (*Gutiérrez J. L. La conferenza episcopale come organo sopradiocesano nella struttura ecclesiastica // Ius Ecclesiae. 1. 1989. P. 75. Taip pat žiūrėti: Misto' L. Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico // Scuola Cattolica. 117. 1989. P. 424–425; Arrieta J. I. Diritto dell'organizzazione ecclesiastica. Giuffrè editore. 1997. P. 495; Fagiolo V. "Potestas" del vescovo e conferenza episcopale // Ius Ecclesiae. 1. 1989. P. 62; Feliciani G. Il potere normativo delle Conferenze episcopali nella comunione ecclesiale // Monitor Ecclesiasticus. 116. 1991. P. 87.*
- ⁵ J. I. Arrieta pabrėžia, kad normatyvinės galios suteikimas vyskupų konferencijoms (o ne šiaip koks nors vidinis „kėdžių perstumdymas“) reiškia, kad įvyko esminis pokytis (*Arrieta J. I. Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 5*). Diskusijos, ar normatyvinė galia susijusi su instituto prigimtimi (kaip bus diskutuojama iki 1969 m. Sinodo), lėmė nesutarimus tarp normatyvinių galių suteikimo šalininkų ir pasisakiusių už popiežiaus ir vyskupų galios išsaugojimą. Norint baigti diskusijas reikia gilesnių teologinių įžvalgų (*Feliciani G. Il potere normativo delle Conferenze episcopali nella comunione ecclesiale. Op. cit. P. 89*).
- ⁶ Konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosantum Concilium* buvo patvirtinta 1963 12 04. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus – 1965 10 28.*
- ⁷ Konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosantum Concilium // Vatikano II Susirinkimo nutarimai: Vilnius. 2001. P. 100. 2008 08 03.*
- ⁸ *Arrieta J. I. Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 6–7; Arrieta J. I. Diritto dell'organizzazione ecclesiastica. Op. cit. P. 494.*
- ⁹ *Arrieta J. I. Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 7 (vertimas mano – P. S.).* Autorius primena, kad Susirinkimo Tėvų mąstymo kryptį atspindi jau konferencijų narių sudėtis (Ten pat. P. 7–9). Tuo metu daugiausia lėmė pastoracinis motyvas. Palyginimui: AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A. Natura e futuro delle conferenze episcopali. Atti del Colloquio*

- internazionale di Salamanca. 3–8 gennaio 1988. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1988. P. 98–99. Pirmą kartą Vyskupų Kongregacijos 1999 05 13 rašte vyskupų konferencijų pirmininkams dėl statutų peržiūrėjimo, patikslinant su emeritais susijusį 11 skyrių, atrodo, buvo norima oficialiai pabrėžti siekį, kad konferencijos atliktų patariamąjį vaidmenį.
- ¹⁰ AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 89–95. Apie schemų, susijusių su normatyvine galia, istoriją taip pat žiūrėti: *Gutiérrez J. L.* La conferenza episcopale come organo sopradiocesano nella struttura ecclesiastica. Op. cit. P. 76–79; *Uccella F.* Le conferenze episcopali in diritto canonico. Neapoli: Edizione Dott. E. Jomene. 1973. P. 100. Nota 225.
- ¹¹ AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 95–98.
- ¹² AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 100–102; *Misto' L.* Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 426 (Niekio nekalbama apie juridiskai įpareigojančius sprendimus. Todėl galima sakyti, kad Susirinkimas buvo susirūpinęs diecezinių vyskupų autonomijos išsaugojimu. Ten pat).
- ¹³ Ten pat. P. 115, 130–132; *Thevalakara L. M.* I rapporti tra le Conferenze Episcopali e la Congregazione per la Dottrina della Fede. Roma: Pontificia Università Latoranense (Theses ad Doctoratum in Iure Canonico). 1999. P. 46.
- ¹⁴ Pagal 1917 m. Kanonų teisės kodekso kan. 292 vyskupų konferencijos buvo paprasčiausi kelių provincijų vyskupų susibūrimai. Šioms provincijoms (pvz., kan. 1509–1509) buvo galima nustatyti įpareigojančias normas, kurios vis dėlto neturėdavo jokios juridinės galios. Vyskupai turėdavo laisvę skelbti šiuos dekretus kaip paprasčiausias pastoracines direktyvas. Žiūrėti: *Uccella F.* Le conferenze episcopali in diritto canonico. Op. cit. P. 94.
- ¹⁵ *Synodus episcoporum. Relatio Principiae quae. Principia quae pro Codicis Iuris Canonici recognitione proponuntur a Synodo Episcoporum approbantur. 7 octobris 1967 // Enchiridion Vaticanum. Vol. 2. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1981. P. 1361 (vertimas mano – P. S.).* Atitikimas ir ištikimybė Vatikano II Susirinkimo dekretams yra patvirtinta ir Jono Pauliaus II apaštališkojoje konstitucijoje *Sacrae disciplinae leges*, kurioje tvirtinama, kad Kanonų teisės kodeksas yra „to susirinkimo dvasia“ (Žiūrėti: *Giovanni Paolo II.* Constitutio apostolica *Sacrae disciplinae leges* qua Codex Iuris Canonici recognitus promulgatur. 25 ianuarii 1983 // *Enchiridion Vaticanum. Vol. 8. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1991. P. 503–505, 509–511*).
- ¹⁶ Tas pats Sinodas ką tik cituotame dokumente pabrėžė būtinybę išsaugoti būsimąjį Kodekso juridinę prigimtį (*Synodus episcoporum. Relatio Principiae quae. Op. cit. P. 1361–1363*). Žiūrėti: *Feliciani G.* Le conferenze episcopali dal Vaticano II al nuovo codice di diritto canonico // *Scuola Cattolica. 116. 1988. P. 125*.
- ¹⁷ „Nors dekrete *Christus Dominus* apsiribojama teiginiu, kad vyskupų konferencijos iš tiesų gali priimti teisiškai įpareigojančius sprendimus, tačiau joms nesuteikiamos jokios specifinės įstatymų leidybos kompetencijos – pastarosios buvo paliktos aukščiausiai autoritetui“ (*Fagiolo V.* „Potestas“ del vescovo e conferenza episcopale. Op. cit. P. 62). Taip pat žiūrėti: *Feliciani G.* Il potere normativo delle Conferenze episcopali nella comunione ecclesiale. Op. cit. P. 89.
- ¹⁸ Kodekso peržiūros periodas aiškiai atskleidžiamas: *Gutiérrez J. L.* La conferenza episcopale come organo sopradiocesano nella struttura ecclesiastica. Op. cit. P. 80–82; *Concetti G.* Conferenze episcopali e corresponsabilità dei vescovi // *Civiltà Cattolica. 136. 1985. II. P. 422–423*; *Feliciani G.* Le conferenze episcopali dal Vaticano II al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 127, 133–134; *Cito D.* Le delibere normative delle conferenze episcopali // *Ius Ecclesiae. 3. 1991. P. 562–563*; *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 18.
- ¹⁹ „Vyskupų konferencijų tarptautiniai susirinkimai“ neturi normatyvinės galios (*Arrieta J. I.* Organismi episcopali a livello continentale, nazionale, regionale e provinciale // *Ius Ecclesiae. 10. 1998. P. 555*).
- ²⁰ Žymusis kanonistas K. Mördsorfai teigė, kad vyskupų konferencijoms reikėtų suteikti bendrąją kompetenciją (*Concetti G.* Conferenze episcopali e corresponsabilità dei vescovi. Op. cit. P. 421–422). Anot kitų, vyskupų teisės ir popiežiaus prerogatyvos gali būti pažeistos dėl to, kad konferencijos yra

- pastovi institucija ir jų bendroji kompetencija būtų nuolatinis tokių galių ribojimas. Treti tvirtina, kad konferencijos su „bendraja kompetencija“ nuolat konfrontuotų su daliniais susirinkimais (Ten pat; *Feliciani G.* Le conferenze episcopali dal Vaticano II al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 412; *Mucci G.* Concili particolari e conferenze episcopali // *Civiltà Cattolica*. 138. 1987. II. P. 342–344).
- ²¹ *Feliciani G.* Le conferenze episcopali dal Vaticano II al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 130.
- ²² Doktrinos kol kas nėra aiškiai apibrėžta, kokią formą įgautų tokie sprendimai ir koks būtų pastarųjų objektas. Žiūrėti: *Cito D.* Le delibere normative delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 564–572; *Gutiérrez J. L.* La conferenza episcopale come organo sopradiocesano nella struttura ecclesiastica. Op. cit. P. 82.
- ²³ Congregazione per i Vescovi, Direttorio *Ecclesiae imago* per il ministero pastorale dei vescovi, del 22 febbraio 1973 // *Enchiridion Vaticanum*. Vol. 4. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1991. P. 1479 (vertimas mano – P. S.). Taip pat žiūrėti: *Feliciani G.* Le conferenze episcopali dal Vaticano II al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 131–132.
- ²⁴ Vyskupų konferencijoms suteikta galimybė kurti dalinę vietinės Bažnyčios teisę. Taip pat žiūrėti: Vatikano valstybės sekretariato laiškas apie papildančiųjų normų publikavimą, išleistas prancūzų kalba (originalus tekstas italų kalba: *Secrétaire D'État.* Lettre *Certaines conférences* sur présidents des conférences épiscopales, sur la publication des normes complémentaires. 8 novembre 1983 // *Enchiridion Vaticanum*. Vol. 9. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1991. P. 459–461); *Uccella F.* Le conferenze episcopali nel nuovo Codice di Diritto Canonico: prime riflessioni // *Il Diritto Ecclesiastico*. 97. 1986. I; *Martin De Agar J. T.* Legislazione delle conferenze episcopali complementare al CIC. Milano: Edizione Giuffrè. 1990. P. 41ss (gerai apibrėžia sąvoką „dalinė teisė“. Ten pat. P. 4. 10 išnaša).
- ²⁵ AA.VV. *Légrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 140–141.
- ²⁶ *Commissio Centralis Coordinandis post Concilium Laboribus et Concilii Decretis Interpretandis.* Responso ad proposita dubia: II. Utrum potestas in decr. *Christus Dominus*. 10 iunii 1966 // *Enchiridion Vaticanum*. Vol. S1. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1990. P. 81; *Pontificia Commissione per l'interpretazione del Concilio Vaticano II.* Responso ad proposita dubia *Utrum potestas* de potestate episcoporum conferentiae et commissionis episcopalis. 21 decembris 1979 // *Enchiridion Vaticanum*. Vol. S1. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1990. P. 691.
- ²⁷ Pvz., 20 skyrius. Reikia pažymėti, kad visi trys dokumentai turėjo didelę reikšmę vyskupų konferencijoms po Vatikano II Susirinkimo; šandien jie sudaro teologinį ir teisinį *corpus*. Kalbėti tik apie dabartį paskatino tuometinis Tikėjimo mokslo kongregacijos prefektas (dabartinis popiežius Benediktas XVI) pristatant *Motu Proprio*. Tai dokumentas, kuris, viena vertus, iškelia vyskupų konferencijoms svarbiausius klausimus, kita vertus, nepretenduoja išspręsti visų problemų, todėl palieka tolimesnių studijų galimybę (*Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi // *Periodika*. 88. 1999. P. 616).
- ²⁸ J. I. Arrietos nuomonė šiuo klausimu labai aiški: „Vyskupų konferencijų institucija iškėlė doktrinai daugybę su jos sąranga susijusių problemų, ypač dėl instituto santykio su vyskupų kolegija ir episkopato sakramentinės doktrinos. Vieniems teisės žinovams vyskupų konferencijos yra poreikis, daugiau ar mažiau aiškus, kuris kyla iš episkopato kolegialios struktūros; kitiems – viso labo institutai, susiję su pastoracinio valdymo nauda. Nuo atsakymo į šią problemą tam tikra prasme priklauso kompetencijos, kurią konferencijos turi kanoninėje teisėtvarkos sistemoje, galios ir juridinis pobūdis. Vieniems atrodo nelogiška, kad konferencijos galėtų išleisti saistomąją galią turinčias normas tik nustatytose srityse, kiti mano, kad jų galia kyla iš popiežiaus, kuris turi būtinai apibrėžti vyskupų konferencijų kompetenciją lyginant su dieceziniiais vyskupais“ (*Arrieta J. I.* Diritto dell'organizzazione ecclesiastica. Op. cit. P. 493–494. Vertimas mano – P. S.). Abipusė priklausomybė taip pat pristatoma: *Feliciani G.* Il potere normativo delle Conferenze episcopali nella comunione ecclesiale. Op. cit. P. 89.
- ²⁹ *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 5 (vertimas mano – P. S.).

- ³⁰ AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 95–98, 100–102; *Uccella F.* Le conferenze episcopali in diritto canonico. Op. cit. P. 104–105.
- ³¹ *Mucci G.* Le conferenze episcopali e l'autorità di magistro // *Civiltà Cattolica.* 138. 1987. I. P. 328–330.
- ³² *Gutiérrez J. L.* La conferenza episcopale come organo sopradiocesano nella struttura ecclesiastica. Op. cit. P. 74–75; AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 149–150; *Arrieta J. I.* Diritto dell'organizzazione ecclesiastica. Op. cit. P. 507.
- ³³ Kiekvienas pasiūlymas reikalavo permąstyti konferencijų prasmę: tada tampa aiškiau, kaip atsirado šiandieninė formuluoė. Žinome, kad kai kuriems kanoninės teisės specialistams konferencijų prigimtis yra susijusi su „pastoracinio valdymo oportunitizmo veiksniais“. AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 98; *Misto' L.* Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 424; *Gutiérrez J. L.* La conferenza episcopale come organo sopradiocesano nella struttura ecclesiastica. Op. cit. P. 80–81.
- ³⁴ *Jonas Paulius II.* Apaštališkasis laiškas *Motu proprio* dėl teologinės ir teisinės Vyskupų konferencijų prigimties *Apostolos Suos.* Op. cit. 19.
- ³⁵ Ten pat. Be abejo, tai kartu ir ištraukos iš *Lumen Gentium* (LG) 20 ir 27 skyrių. Kanonai 375 § 1 ir 381 § 1 yra beveik identiški ką tik minėtiems LG skyriams: „*Episcopi, qui ex divina institutione in Apostolorum locum succedunt per Spiritum Sanctum qui datus est eis, in Ecclesia Pastores constituuntur, ut sint et ipsi doctrinae magistri, sacri cultus sacerdotes et gubernationis ministri*“ (375 § 1); „*Episcopo dioecesano in dioecesi ipsi commissa omnis competit potestas ordinaria, propria et immediata, quae ad exercitium eius muneris pastoralis requiritur...*“ (381 § 1).
- ³⁶ Anot tuometinio kardinolo J. Ratzingerio (dabartinio popiežiaus Bendikto XVI), šis santykis išreiškia esmę „dėl kurios keliamas konferencijų teologinės prigimties klausimas“, net jei apaštališkasis laiškas nesigilina į visą ekzeziologinę problematiką, susijusią su šiuo santykiu (*Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi. Op. cit. P. 616).
- ³⁷ „Tam tikrų vyskupiškiosios tarnybos veiksmų bendras vykdymas padeda įgyvendinti kiekvieno vyskupo puoselėjimą rūpestį visa Bažnyčia, kurio išraiška – reikšminga broliška pagalba kitoms vietinėms Bažnyčioms <...>, taip pat jėgų ir pastangų suvienijimas su kitais to paties regiono vyskupais bendrajam ir kiekvienos Bažnyčios gėriui ugdyti“ (*Jonas Paulius II.* Apaštališkasis laiškas *Motu proprio* dėl teologinės ir teisinės Vyskupų konferencijų prigimties *Apostolos Suos.* Op. cit. 13).
- ³⁸ Be M. P. *Apostolos Suos* perteiktos svarstymų apie vyskupišką konsekraciją plėtotės, taip pat žiūrėti: *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 9–13; *Arrieta J. I.* Le conferenze episcopali nel *Motu Proprio Apostolos Suos* // *Ius Ecclesiae.* 11. 1999. P. 175–176; *Cito D.* Le delibere normative delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 571–572; AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 113–116, 220–226.
- ³⁹ *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 13–14 (vertimas mano – P. S.).
- ⁴⁰ Daugelį metų argumentavimas pastoraciniu aspektu buvo tarsi kliūtis pagilinti tiek pačių konferencijų prigimtį, tiek jų normatyvinę galią Susirinkimo kontekste; bet koks suvaržymas didindavo baimę matyti ją kaip bendros atsakomybės išraišką (AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 134–135, 145). Apie bendrystės ryšio, kolegijos ir kolegialumo santykį žiūrėti: *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 10–17; AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 134–135.
- ⁴¹ *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione. Op. cit. P. 9–10 (vertimas mano – P. S.). Instituto istorijoje netrūko klaidų, kada bendrystės ryšys savo teisiniu aspektu buvo tapatinamas vien tik su galios išraiška – aukščiausios galios vykdymu (Ten pat. P. 12). Tai trukdė gerai suvokti normatyvinės galios prigimtį. Tas pats autorius pabrėžia, kad bendrystės ryšys turi juridinę dimensiją ir moralinį įpareigojimą, bet automatiškai netampa galia (Ten pat. P. 13–14). Vyskupų bendrystės juridinei išraiškai skirtas visas L. M. Navarro knygos skyrius (*Navarro M. L.* Manifestazioni giuridiche della comunione fra i vescovi // *Ius Ecclesiae.* 3. 1991. P. 573–585).
- ⁴² *Jonas Paulius II.* Apaštališkasis laiškas *Motu proprio* dėl teologinės ir teisinės Vyskupų konferencijų

- prigimties *Apostolos Suos*. Op. cit. 13.
- ⁴³ Buvo nuomonių, kad tokios diecezinių vyskupų galios apribojimas prieštarautų vyskupų kolegialumo sampratai. Žiūrėti: *Concetti G.* Conferenze episcopali e corresponsabilità dei vescovi. Op. cit. P. 423.
- ⁴⁴ „Jei diecezinis vyskupas jam patikėtoje vyskupijoje naudojami visa paprasta, būdinga ir tiesiogine galia, būtina jo pastoracinei tarnyvei vykdyti (kan. 381 § 1), šios galios neturi teisės apriboti žemesnis už aukščiausią autoritetą, galios kitiems subjektams negali perleisti ir pats vyskupas. Perleisti galią ypač aiškiai draudžia įstatymų leidyba (kan. 135 § 2). Tad neleidžiama viršyti ir keisti kompetencijos, nebent aukščiausioji valdžia nurodo kitaip; aktas, priimtas nesilaikant šio įstatymo, būtų niekinis“ (*Cito D.* Le delibere normative delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 569). Taip pat žiūrėti: *Arrieta J. I.* Le conferenze episcopali nel *Motu Proprio Apostolos Suos*. Op. cit. P. 174–175.
- ⁴⁵ Vyskupų galia gali būti ribojama taip pat ir *missio canonica* (LG 24).
- ⁴⁶ *Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi. Op. cit. P. 623 (vertimas mano – P. S.). Taip pat žiūrėti: *Concetti G.* Conferenze episcopali e corresponsabilità dei vescovi. Op. cit. P. 420–421; *Misto' L.* Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 434–435; *Arrieta J. I.* Le conferenze episcopali nel *Motu Proprio Apostolos Suos*. Op. cit. P. 177, 184–185.
- ⁴⁷ „Vyskupai negali nei individualiai, nei susibūrę į konferenciją riboti savo šventąją valdžią vyskupų konferencijos labui, juo labiau jos daliai, nuolatinei tarybai, komisijai ar pačiam pirmininkui. Ši logika visiškai aiškiai išdėstyta kanonų normose, kur kalbama apie susivienijusių į vyskupų konferenciją vyskupų legislatyvinės valdžios vykdymą <...>“ (*Jonas Paulius II.* Apaštališkasis laiškas *Motu proprio* dėl teologinės ir teisinės Vyskupų konferencijų prigimties *Apostolos Suos*. Op. cit. 20). Tai argumentas, prie kurio bus grįžtama kalbant apie normatyvinės galios rekvizitus. Taip pat žiūrėti: *Misto' L.* Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 441.
- ⁴⁸ AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 131. Tokie teiginiai netrukus bus argumentas sprendžiant, kurioje Kanonų teisės kodekso vietoje turėtų būti skyrius apie vyskupų konferencijas (Ten pat. P. 131–132). Taip pat žiūrėti: *Misto' L.* Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico. Op. cit. P. 441; *Erdö P.* Le Conferenze episcopali nelle relazioni della Chiesa con lo Stato moderno. *Revista española de derecho canonico.* 55. 1998. P. 257–258. Kai kurie (A. Bettetini) manė, jog tam, kad galia būtų ordinarinio pobūdžio, trūksta esminių rekvizitų (*Bettetini A.* Collegialità, unanimità e “potestas”. Contributo per uno studio delle conferenze episcopali alla luce del M. P. *Apostolos Suos // Ius Ecclesiae.* 11. 1999. P. 503).
- ⁴⁹ „Nedeleguojama Magisteriumo galia, kurios prigimtis skiriasi nuo valdymo ir jurisdikcijos galios“ (*Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi. Op. cit. P. 638).
- ⁵⁰ Congregazione per i Vescovi, *Instrumentum laboris Le conferenze episcopali sullo “status” teologico e giuridico delle conferenze episcopali*, del 1 luglio 1987 // *Enchiridion Vaticanum.* Vol. 10. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1989. P. 1301. G. *Ghirlanda* pabrėžia, kad antrasis šio dokumento variantas numatė jau „teisės reguliuojamą ordinarinės galios vykdymą bendrąja prasme“ (*Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi. Op. cit. P. 639).
- ⁵¹ *Arrieta J. I.* Diritto dell'organizzazione ecclesiastica. Op. cit. P. 507–508; *Arrieta J. I.* Le conferenze episcopali nel *Motu Proprio Apostolos Suos*. Op. cit. P. 184–186. Taip pat žiūrėti: AA.VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Op. cit. P. 109.
- ⁵² *Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi. Op. cit. P. 639–640.

ŠALTINIAI

1. Commissio Centralis Coordinandis Post Concilium Laboribus et Concilii Decretis Interpretandis. *Pespona ad proposita dubia: II. Utrum potestas in decr. Christus Dominus.* 10 iunii 1966 // *Enchiridion Vaticanum.* Vol. S1. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1990.
2. Congregazione per i Vescovi, *Instrumentum laboris Le conferenze episcopali sullo “status” teologico*

- e giuridico delle conferenze episcopali*, del 1 luglio 1987 // Enchiridion Vaticanum. Vol. 10. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1989.
3. Congregazione per i Vescovi. Direttorio *Ecclesiae imago* per il ministero pastorale dei vescovi, del 22 febbraio 1973 // Enchiridion Vaticanum. Vol. 4. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1991.
 4. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Cristus Dominus* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius. 2001.
 5. *Giovanni Paolo II*. Constitutio apostolica *Sacrae disciplinae leges* qua Codex Iuris Canonici recognitus promulgatur. 25 ianuarii 1983 // Enchiridion Vaticanum. Vol. 8. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1991.
 6. *Jonas Paulius II*. Apaštališkasis laiškas *Motu proprio* dėl teologinės ir teisinės Vyskupų konferencijų prigimties Apostolos Suos. 1998 05 21. Nr. 4 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/motu_proprio/apostolos_suos.html. 2008 08 03.
 7. Konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*. // Vatikano II Susirinkimo nutarimai: Vilnius. 2001.
 8. Pontificia Commissione per l'interpretazione del Concilio Vaticano II. *Responsa ad proposita dubia Utrum potestas de potestate episcoporum conferentiae et commissionis episcopalis*. 21 decembris 1979 // Enchiridion Vaticanum. Vol. S1. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1990.
 9. Secrétaire d'État. *Lettre Certaines conférences aux présidents des conférences épiscopales*, sur la publication des normes complémentaires. 8 novembre 1983 // Enchiridion Vaticanum. Vol. 9. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1991.
 10. Synodus episcoporum. *Relatio Principiae quae*. Principia quae pro Codicis Iuris Canonici recognitione proponuntur a Synodo Episcoporum approbantur. 7 octobris 1967 // Enchiridion Vaticanum. Vol. 2. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1981.

LITERATŪRA

1. AA. VV. *Legrand H., Manzanares J., Garcia Y Garcia A.* Natura e futuro delle conferenze episcopali. Atti del Colloquio internazionale di Salamanca. 3–8 gennaio 1988. Bologna: Edizioni Dehoniane. 1988.
2. *Arrieta J. I.* Conferenze episcopali e vincolo di comunione // *Ius Ecclesiae*. 1. 1989.
3. *Arrieta J. I.* Diritto dell'organizzazione ecclesiastica. Giuffrè editore. 1997.
4. *Arrieta J. I.* Organismi episcopali a livello continentale, nazionale, regionale e provinciale // *Ius Ecclesiae*. 10. 1998.
5. *Arrieta J. I.* Le conferenze episcopali nel *Motu Proprio Apostolos Suos* // *Ius Ecclesiae*. 11. 1999.
6. *Bettetini A.* Collegialità, unanimità e “potestas”. Contributo per uno studio delle conferenze episcopali alla luce del M. P. *Apostolos Suos* // *Ius Ecclesiae*. 11. 1999.
7. *Cito D.* Le delibere normative delle conferenze episcopali // *Ius Ecclesiae*. 3. 1991.
8. *Concetti G.* Conferenze episcopali e corresponsabilità dei vescovi // *Civiltà Cattolica*. 136. 1985. II.
9. *Erdö P.* Le Conferenze episcopali nelle relazioni della Chiesa con lo Stato moderno. *Revista española de derecho canonico*. 55. 1998.
10. *Fagiolo V.* “Potestas” del vescovo e conferenza episcopale // *Ius Ecclesiae*. 1. 1989.
11. *Feliciani G.* Il potere normativo delle Conferenze episcopali nella comunione ecclesiale // *Monitor Ecclesiasticus*. 116. 1991.
12. *Feliciani G.* Le conferenze episcopali dal Vaticano II al nuovo codice di diritto canonico // *Scuola Cattolica*. 116. 1988.
13. *Ghirlanda G.* Il M. P. *Apostolos Suos* sulle Conferenze dei vescovi // *Periodika*. 88. 1999.
14. *Gutiérrez J. L.* La conferenza episcopale come organo sopradocesano nella struttura ecclesiastica // *Ius Ecclesiae*. 1. 1989.
15. *Martin De Agar J. T.* Legislazione delle conferenze episcopali complementare al CIC. Milano: Edizione Giuffrè. 1990.

16. *Misto' L.* Le conferenze episcopali dalle origini al nuovo codice di diritto canonico // Scuola Cattolica. 117. 1989.
17. *Mucci G.* Concili particolari e conferenze episcopali // Civiltà Cattolica. 138. 1987. II.
18. *Mucci G.* Le conferenze episcopali e l'autorità di magistro // Civiltà Cattolica. 138. 1987. I.
19. *Navarro M. L.* Manifestazioni giuridiche della comunione fra i vescovi // *Ius Ecclesiae*. 3. 1991.
20. *Thevalakara L. M.* I rapporti tra le Conferenze Episcopali e la Congregazione per la Dottrina della Fede. Roma: Pontificia Università Latoranense (Theses ad Doctoratum in Iure Canonico). 1999.
21. *Uccella F.* Le conferenze episcopali in diritto canonico. Neapoli: Edizione Dott. E. Jomene. 1973.
22. *Uccella F.* Le conferenze episcopali nel nuovo Codice di Diritto Canonico: prime riflessioni // *Il Diritto Ecclesiastico*. 97. 1986. I.

Gauta: 2008 10 29

Parengta spaudai: 2009 03 30

Petras SMILGYS

EPISCOPAL CONFERENCES IN THE CODE OF CANON LAW 1983: PROTEST OF NORMATIVE

S u m m a r y

It is possible to state that Episcopal Conferences started a new period in their life together with Vatican Council II. Among many novelties, they gained normative power which they lacked before. The main source: decree *Christus Dominus* ch. 38. It was new to all the Church, in all its structures, especially, its juridical system. It is worth noticing that nowadays this normative law given to the Episcopal Conferences exceeds the limits of the Church and becomes the norm of the international law. Going deeper into this argument, it becomes clear that the introduction of this important norm in Episcopal Conferences was not met only positively, either during the process of preparation of the decree *Christus Dominus* or after its formulation and during the preparation of the corresponding norms for the valid Code of Canon Law.

The main and only reason was: Episcopal Conferences were acknowledged as institutions, helping the bishops to fulfill their pastoral mission. In other words, these are the questions, concerning the nature of the Conference itself, because gaining the normative power, they become not additional, but structural power.

Before formation of the final text of *Christus Dominus* ch. 38, 4 variants were offered, but the leading idea was how to diminish, to limit the importance of the decisions of Episcopal Conferences, making them only morally obligatory.

Such decisions helped to protect a diocese bishop with his *missio canonica* in a diocese; everything introduced "as new" should serve as a means to the bishop's pastoral office. A diocese bishop was understood as individual personality with his special power which should be preserved, otherwise it would restrict bishops' freedom, and the Conferences would become "a new centralization", "destruction of Church structure" or the distortion of hierarchic order.

During the preparation period of valid Code of Canon Law, there were different opinions and disagreements for the same reasons: fear to restrict diocese bishops' powers, their autonomy to be preserved. Canon 455 paragraph 4 speaks about it, even restricting the normative power of Episcopal Conferences. The valid Code essentially follows the teaching of Vatican II, and normative power is attributed only to the Episcopal Conference, but not to any commissions.

Official documents, analysing the theological nature of Episcopal Conferences, should have put an end to all disagreements and bring more clarity. The first and so far the only document, dealing with these questions on the level of Magisterium is *MP Apostolos Suos*. It brought much light on the question about theological nature of Episcopal Conferences, though left open air for the discussions. *Apostolos Suos* follows the teaching of Vatican II about the powers of diocese bishops and their role in the diocese, changing some premises, which later helped to interpret normative power of Episcopal Conferences.

Episcopal consecration creates a specific link between bishops and the Successor of Peter in the course of

time according to God's will one indivisible Apostolic College. The latter according to its ontological nature is one and indivisible, and as all the Church preserves the dimension of universality. It is one of distinguishing effects of Episcopal consecration and collegial link, common only to Episcopal college.

Collegial actions cannot be carried out individually or in groups, but the spirit of collegiality (*affectus collegialis*), coming from Episcopal consecration and making them members of Episcopal College, should govern their actions, either individual or in groups, like Episcopal Conferences. Deeper understanding of Episcopal consecration helps to see new ecclesiastic structures without fear or restricting someone's freedom. Episcopal Consecration "enables and creates" Episcopal Conference with group's respect to individuality.

What concerns the nature of normative power, it is worth saying that it proceeds from the highest authority of the Church with its juridical, institutional, etc. expression, lying in the Episcopal consecration as a seed. The Holy See instituted Episcopal Conferences with concrete competences.

But the question about the normative power of Episcopal Conferences indirectly concerns its theological aspect, and before it is solved, the differences in opinion are possible and approvable. After the description of the essential element of the origin of normative power, there is no its characteristics. So a lot of open questions are left.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Katalikų Bažnyčia, vyskupų konferencija.

KEY WORDS: Roman Catholic Church, the Bishops' Conference.

Petras SMILGYS – kanauninkas, bažnytinės teisės daktaras, Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto docentas. Adresas: Pilėnų g. 5-51, Noreikiškės, 53351, Kauno r. El. paštas petrasm@libero.it.

Petras SMILGYS – a canon, a PhD in Canon Law, assoc. prof. of Theology faculty at Vytautas Magnus University. Address: Pilėnų g. 5-51, Noreikiškės, LT-53351, Kauno r. E-mail: petrasm@libero.it.